List 1. **NOVICE** Tečaj XXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 4. januarja 1865.

Silvestrova noč.

Tiho! — ura dvanajst bije,
Ravno odmeva zadnji glas,
Sova iz zvonika vpije,
Slovo jemlje od časa čas.
Spet je leto zatonilo,
Vihrajoča burja s silo
Vrgla ga je pod gomilo.

Zemljo krog in krog odeva
Z belim plaščem mrzli sneg,
Vetrov pa vriš odmeva
Po dolini prek in prek.
Večnosti je kosti v krilo
Staro leto spet zložílo,
Se na véke poslovílo.

Ali že za njim se smeje
Pomlajeni Janus mil',
In veselo rože seje,
Da si vence 'ž njih bo vil.
Dobro došel, mladič všeči,
Z novim letom prileteči,
Peljaj nas v naročje sreči!

Čaše v roko! — Pesmi gladke
Pojmo dnes pri vinu vsi,
Vžijmo kratke ure sladke,
Blizo starost že preží, —
Zdaj še srca nam gorijo,
Če prav skrbi nas morijo,
V vino naj se potopijo!

Pozdravímo čvrsti, zdravi
Novodošlo leto zdaj!
Tudi starček sivoglavi
Misli dnes v mladóst nazaj, —
Vsaka strast naj od zdaj zgine,
Zmirom drage domovine
Glas naj vodi naše čine!

Po češčini poslovenil G. Višečki.

Novoletnica!

Preteklo je zopet 365 dni in nastopilo je novo leto. Ne govorili bi resnice, ako bi rekli, da preteklo leto je v Evropi sploh bila dôba slavnih del in važnih prememb. Glasovite besede „čakati znamo“ so se tudi narodov poprijele; čakali so s korenito potrpežljivostjo. Z upanjem, da bode bolje, stopijo v mlado leto.

Pomenljivo je, da novo leto se začenja ravno pozimi. Sneg in led krijeta hrib in plan, celó gibčne vode so v led kovane, vsa narava umira skrčena pod ledeno odejo v tihem spanji in vseobsežni mraz ustavlja vse življenje. Pa nad neizmerno zmrzljavo smeja se mlado solnce, z gorkoto, dan na dan rastečo, sije na mrtvo odejo spijoče zemlje; sneg in led se umikata in umakneta, narava pa se izbudí pomlajena iz dolzega počitka; povsod dvigajo krotke cvetlice, odeje proste, glavice k rešniku solncu in tice v logu prepevajo veselo zmago nad zimo.

Razgrnjena je zima tudi nad Evropo. Neko mrzlično čutje negotovosti o prihodnji dôbi tlači svet, tlači ga strupeni zrak politične neznačajnosti. Med tem pa raste prepričanje, da zdanjost je le prestopni čas, da novi čas trka na duri visocih palač in lesenih koč, in množí se upanje, da bode bolje. To je predčutje mladega leta.

„Temu in temu ni še časa“ — čuli smo letos od dokaj strani.

Zakaj pa ni še časa? Ali bi mar škodovalo kaj več prostega zraka narodom? Bi mar nevarnost bila državam, ako bi vsak državljan, vesel o izpolnjenih občnih željah, s toliko močnejo ljubeznijo oklenil se dobre svoje domovine?

Iz tacega zadržavanja in odlašanja pa vendar sploh ne pretí dalja škoda. Zgodovina gré neizprosljiva svojo pot naprej. Zaviranje tù ali tam jo komaj toliko ustavi, kakor riba v morji plavajočo barko. Omika je zdaj že toliko razširjena, javno mnenje tako krepko in silno, da pravica in resnica, čeravno ste nekaj časa na dvomu, ne daste se zatreti. Stanovitna in nepremakljiva volja večine ima toliko moč in pravico, da se more misliti, da mala množica oseb se poprej moti kakor veliko število druzih. Ako imajo države zagotovljeno ustavo, vsako drugo ravnanje nikakor nima dolzega obstanka; samo prestop je — drag sicer — vendar prestop je na boljo stopinjo. Samo, da se nekoliko potrpí in pretrpí; „dobrega izida ni dvombe.“

Veča pa je nevarnost, ki državam z mladimi ustavami prtí od unanjih držav.

Omika je sicer sedanjo Evropo povsod obsegla in presunila, in že v srednjem veku je bila znana zapoved kršanske ljubezni; al o zadevah mednarodnih in meddržavnih ne veljá vselej zapoved omike ali ljubezni; tù vlada rado načelo: „kar tebe kvari, hasni meni“, ali bolj jasno: „kar je tebi na škodo, meni je v prid.“ To nekršansko in sebično načelo je napravilo sedanje do zob oborožene države, ki imajo neprimerno množico čvrstih državljanov brez vsega dobička in z velikimi stroški neprenehama v orožji in na nogah. Zarad tega načela pa imamo po celi Evropi take nepreštevilne državne dolgove, toliko in vedno večih davkov, in dosti očitno hiranje splošnega blagostanja. To oboroženo prežanje države na državo je večletna sušica Evropina, in niso se je države iznebile, akoravno so kaj v notranjih zadevah napredovale. Nobena država rada ne gleda, kako si soséda pomore s svobodnimi napravami; bojí se za lastni obstanek, ako una novih močí pridobiva po krepki ustavi. Taka ustava namreč obudí mnogo poprej spijočih močí, in celó mnoge močí, ki so poprej bile rabljene, da so krotile ljudstvo, dajo se obračati za bolj koristne namene. Poštena ustava krepko budí domovinsko ljubezen; vsak državljan si šteje med najsvetejše dolžnosti, da brani vseh napadov svojo dobro vladano domovino.

Ker je pa krepčanje državne močí po sebičnih načelih mednarodne politike sosédam neprijetno, tedaj skušajo ovérati in podérati razvitje ustavnega življa tudi z zavratnimi pomočki in celó z vojsko, ako je za-njo le količkaj izgovora.

Tudi mi Avstrijani imamo mlado ustavo, in podoba je, da nam nasprotniki ne privoščijo, da bi se je za svoj napredek popolnoma navzeli. Zato nas radi strašijo z vojsko. Nove močí, ki bi jih pridobili po ustavi,

zopet bi morali žrtovati za ohranitev splošne domovine. Vojska je strašilo, ki nas tudi letos spremlja v novo leto.

Pač strašna reč je vojska, al Evropa je bolna, in morebiti je ravno vojska tako krepko, čeprav grenko zdravilo, ki jo prerodí, in nam za kratkim britkim časom zopet dá vživati čas boljega in bolj gotovega mira, kakor je bil dozdanji poln armad. Politična bolehnost sploh je znamenje sedanje dôbe svetá, al prej ali pozneje nehati mora.

Tedaj ne bojimo se prihodnosti, saj nam jo je Bog dal v roke; bolji časi morajo priti, ker tako, kakor je tudi državni zbor točno povdarjal, ne more več biti. Ne bojimo se tedaj vojskinega strašila, odkoder koli, ampak spravimo v red notranje, domače zadeve, da bojo zadovoljni vsi narodi; zato bogajmo in „složi naj se Avstrija!“ Tako bodo narodi vsi, krepki v domovinski ljubezni, nepremagljivi udarili nad sovražnika, ako bi treba bilo. Kar bi utegnili žrtovati za zmago v kratkem času, nam bo povrnil zdrav in trden mir.

Mi pa mali slovenski narod, kaj imamo mi pričakovati za svoj národni napredek od prihodnjega leta?

Nič hudega!

V politiki bomo hodili složno z drugimi bratovskimi narodi, kakor dozdaj, in merili se bomo ž njimi o stari hrabrosti in zvestobi do cesarja in doma; na knjižnem polji pa bomo stanovitno stopali naprej. Napredek nam bode geslo ostal.

Padle so postavne zavere, ki so nas tù in tam v dušnem napredku ustavljale. Ravnopravnost je slovesno oklicana, in čeravno je večidel le še samo na papirji in je od besede do djanja dolga pot, vendar prevelik ni, in sčasoma se nam dogotovijo vse podeljene pravice. Kdo nam pa tudi bo jemal ravnopravnost? Nihče ne sme poderati cesarjeve zapovedi; mi sami pa tudi ne bomo zavračali, kar je potrebno in pravično. Saj so že zeló potihnili podpihovavci mednarodnega prepira, tisti največi sovražniki Avstrije, ki po Hermanovih besedah „imajo mir in spravo v ustih, trdobo in nemilost pa v srcu.“

Kar smo počeli lepega in občnokoristnega, prijelo se je; kviško raste, dobro je ukoreninjeno. — Imeli smo mnogo lepih narodnih svečanosti in slavne spomenice, pri kterih se je slovenski narod pokazal, da živí; ustanovile so se nove čitavnice in rodila se nam je Matica slovenska — središče dušnega razvijanja. Brez prenapete hvale moremo reči, da v preteklem letu nismo rok križem držali; kazali smo, da smo v svoji zmernosti in v vsem svojem ravnanji zreli za ustavno življenje.

In tako bodi tudi prihodnje leto. Iz žive srede naj se širi omika in razvitje vseh dobrih narodnih moči v vse ude in žile; množí naj se národna ljubezen in národna zavest, pa živo čutje ustavnega prava; okoli njih pa naj se ovijajo vse čednosti avstrijskega državljana.

Tedaj stanovitno naprej, pa brez strahú na postavni ustavni poti tudi v novem letu!

Gospodarske stvari.

Listje in smrečje velika dobrota gozdom.

Tudi gozd (boršt) je zemljišče, ktero, kakor vsako drugo, potrebuje gnoja. Gozd si pa gnojilo sam napravlja: listje in smrečje, ki z drevja pada in se stelja imenuje, mu je to gnojílo. Žalibog, da mu je gospodarji tako malo privoščijo!

Al vsa stelja ni enako dobro gnojílo. Razloček je v tem, kar ima listje in smrečje v sebi, in po natornih lastnostih stelje.

Stelja, ko leží v gozdu čez zemljo razgrnjena, brani, da vlaga (deževnica) ne more prehitro odteči, tedaj več vode v zemljo gre. Stelja se pa tudi vode napije, da se po nji dobro zgnojí. Listje ima to lastnost, da skor polovico več vode na se potegne, kakor smrečje. Pa tudi v tem je stelja za gozde koristna, da ne more v tleh zadržana vlaga izpod stelje tako naglo izhlapeti, in ker je kakor odeja čez zemljo, tudi sapa ne osuší zemlje tako hitro. Listje pa ni vsled imenovanih fizikalnih lastnost samo za gozde koristno, ampak veliko pripomore ker zadržuje mokroto v zemlji, da studenci in potoki tako naglo ne vsahnejo.

Kadar stelja zgnjije, je posebno dober gnoj za gozde, ker po njem ne dobivajo v obilni meri samo gnjilca in ogelca, temuč tudi druzih redivnih stvarí kakor je pepél. Ako se pomisli, da v listji in smrečji je obilo rudninskih stvarí, — ako se prevdari, da je posebno tista zemlja, v kteri borovje raste, navadno slabejša, kakor navadna poljska prst, se tedaj lahko razume, zakaj da v takem gozdu, kteremu se navadno vsako leto listje odteguje, les ravno tako medlo in slabo raste, kakor žito na njivi, kteremu le vrabci gnojé.

Da se listje in špičevje v gozdu poprej ali kasneje razkroji in segnije, to se ravná po meri mokrote in toplote.

Ako kdo vpraša: kdaj pa stelja začne drevje v gozdu rediti? se more ta odgovor dati, da še le v 5. letu, ko listje ali špičevje z drevja popada, ima svojo popolno moč do drevja. Vonhausen sicer trdi, da že v enem letu rast jako pospešuje. Kruč pa je po skušnjah izvedil, da je bukovo listje še le čez 2 leti in pol popolnoma segnjilo.

Gospodarske skušnje.

* Ogeršičine préše (krovajci ali pogače, Repskuchen) dobra bčelna paša. Maja meseca zapazita dva gospodarja, da vse njune čbele panjove zapuščajo, čez nekoliko ur pa bogato obložene se povračajo domú. Radovedna, kam da zahajajo, prežita za njimi in stakneta res kraj, kamor so njune bčelice tako pridno letale, — neka grajščina je bila, kjer so veliko lanénih préš zdrobljenih v vodi namakali, da so jih potem rabili za gnoj. Tù ob koritih so sedele pridne živalice in nabirale sladčico. — Ta skušnja potrjuje, kar smo že večkrat slišali, da ne le ogeršica, kadar je o cvetji, je bčelam dobra paša, temuč tudi nje ostanki po prešanji.

* Beseda o podkovanji kónj. V zboru živinskih zdravnikov in kmetovavcev meseca vinotoka u. l. v Lipnici na Saksonskem je bil govor tudi o poglavitnih vodilih dobrega podkovanja. Skušnja je že davnej potrdila, da med 10 šantavimi konji jih je gotovo 9, ktere ima kovač na svoji vesti, kterih ni ravno nalašč pokvaril, ampak deloma iz nevednosti, deloma pa, ker ne opustí stare slabe navade. Marsikter gospodar misli, ko mu jame kljuse šepati (šantati), da bolezen tičí v plečah, ne pa v kopitu, ne vedé, da hrom v plečah (švint) je največkrat kopitna bolezen. Al podkev s štolami in rogovi ni tolikrat kriva, kakor to, da je kovač podplat (diljo) preveč izrezal. Po navadi izrezuje kovač najraje in najbolj tam, kjer se najlože reže, potem takem na dilji, stranskih stenah in streli; na trdem kopitu spredaj pa, ki največ raste in kjer je izreza najbolj potrebna, osmuka s podrezilnikom le nekako tjè po vrhu. Bedak ne vé, da to kopitu grozno škoduje, pravi, da kopitu le „luft dela“, ako diljo tako izreže, da je tenka kakor kvarta in se pod prstom udaja; Natura je dala konju ravno v dilji ono moč, ki ga za našo rabo dostojnega dela. Po neumni izrezi dilje se

konju največa škoda dela. Zato bi se imeli gospodarji s poglavitnimi vodili pravega podkovstva popolnoma seznaniti in ne smeli bi svojim „prebrisanim“ kočjažem, „modrim“ hlapčonom in surovim kovačem prepuščati vsega.

Petrolejna v Franklinu.

Ker se današnji dan petrolej tako zeló razširja, da se že zeló nahaja na kmetih, dobro, da spregovorimo še neko besedico o njem.

Najplodnejši izvirek petroleja je v Franklinu v Ameriki, kteri je nedavno vzbudil splošni obhod tega kraja. Petrolej ali kamno olje ni nova stvar, nahaja se skor po vsem svetu; vendar še le dandanašnji so ga jeli tako obširno rabiti za svečavo. Leta 1857 so vprvič začeli naprave čiščenega tega zemeljskega olja delati v Eniljskem; početniki so brž spoznali, da se tak studenec lahko v tekočem stanu obdrží. Dve leti pozneje našli so izvirek 70 čevljev globok v grofii Venango v Pensilvanii. Olje je tukaj tako močno izviralo, da so ga v nekterih tednih vsak dan po 1000 galonov iz studenca dobili. Vse vire so hitro izpraznili; dobili so neizmerno veliko tega prečudnega olja. V nekterih krajih je zemlja do vrha polna tega olja. Najbolj navadno se dobiva to olje v skalnatih razpoklinah globoko v zemlji; v nekterih krajih prikaže se 40, v nekterih celó 120 do 160 čevljev globoko. V Titusvillu v Pensilvanii so viri globoki 590 čevljev. Navadno tlači najdeno olje plinova peza v razpoklinah, da ne more kviško, vendar se včasi razlije po površnini; kolikor ga pa še ostane v virih, ga pa iztrombajo. Včasi začne izvirati s tako silo kar samo od sebe, da mu delavci pri vsem svojem prizadevanji ne morejo strug napraviti.

Stroj (mašina), s kterim dobivajo olje iz virov, so dolge sisalke, ktere se do virovega dna spusté, da privlečejo olje navzgor po cevih. Ko so ga izsrkali vsega, nalijejo sode ž njim in hajd ž njim v razne kraje na prodaj. Sodi še surovega olja pošiljajo se iz Franklina in Titusvilla, postaje atlantiške in velikozapadne železnice, odkodar so novo stransko železnico nedavno naredili samo zavoljo tega obrtništva. Trštvo s petrolejem donaša veliko dobička, najmanj 25 odstotkov ali procentov.

Da se čedalje pridnejše po olji sledí, kuje društvo vedno priprave in vliva cevi, po kterih se olje s pumpami navrh vleče. V minulem letu odpeljale ste železnici atlantiška in velikozapadna blizo pol milijona sodov petroleja v dalnje kraje, kterega je pa komaj tretji del iz franklinške petrolejne.

Petrolej pošilja se iz Amerike surov, to je, tak, kakoršen se dobiva iz zemlje. Čisti in zboljšuje se na Angležkem in Francozkem. Rabi se tako očiščeno olje sicer pri nas brez nevarnosti v svetilnicah (lampah) nalašč zato narejenih, vendar mora se previdno ž njim ravnati. Tudi na parobrodih se je začelo to olje rabiti za kurjavo; polovico manj ga je treba kot oglja.

Vidi se tedaj očitno, s kolikšnim dobičkom se rabi to olje za svečavo in kurjavo. Suothaljske fabrike izčistijo ga leto in dan nad tisoč sodov.

Pridejo gotovo še časi, da to olje, ker je cenejše in lepše sveti, kakor vsako drugo, bo poznal vsak otrok, kakor pozná zdaj lanéno ali laško olje.

Posl. J. T. Žak-ški.

Slovensko slovstvo.

* *Pesmi.* Zložil Simon Jenko. V Ljubljani 1864.

„Novice“ so radostne oglasile S. Jenkove pesmi, brž ko so zagledale beli dan. Danes hočemo malo več o njih spregovoriti.

Čem bolj smo jih prebirali te pesmi, tem bolj so nam dopadale. To je gotovo najboljši dokaz, da so delo pravega pesnika, kteremu je Bog lepi dar podelil, pesmi peti iz srca k srcu. Pesmi njegove so raznega zapopadka: ljubovnega, domorodnega, premišljevalnega, pripovednega; nekaj jih je tudi šaljivih. Ravno tako raznovrstni so tudi stihi ali vêrzi; največ jih je vendar tro- in četveronožnih jambovskih in trohejskih. Kitice so po večem iz dveh ali štirih stihov narejene. Beseda je skozi in skozi izbrana in jedernata; pesmi same so z večino kratke a lepo zavkrožene. Sploh moramo priznati, da je oblika dovršena, ter po napredku našega jezika uravnana. Pa tudi ta hvala pesniku po pravici gré, da je pogodil národni način pesniški, ne samo po unanji obliki, ampak tudi po duhu.

Pa ravno, ker presojamo pesnika, za kterega mislimo, da so ga Rojenice navdahnile s pravo pevsko zmožnostjo in ga tedaj stavimo ne le med poklicane, ampak med izvoljene pevce, zdi se nam potrebno, povedati mu odkritosrčno, v čem bi bilo po našej misli popravka treba. To izreči štejemo si toliko bolj za dolžnost, ker ima vsak bolji pisatelj svoje naslednike, ter mènj samostalni izmed teh radi vse vprek posnemajo slabo kakor dobro. Mi pa želimo, da bi se pri nas umetnosti prava pot nikdar ne grešila, — pot, po kterej se narod k luči vodi, blaži, za resnico, pravico, krepost navdušuje.

Kar se tiče pesmi ljubovnega zapopadka, to so neke vmes, kterih besedna obleka je po nesreči taka, da nas opominja tiste ljubezni, ki nima nikakoršne pesniške lepote.

Naj tukaj nekoliko o ljubovnem pesništvu sploh spregovorimo.

Ljubezen je neskončno obilen vir človeških občutkov, veselih in žalostnih. Pa je tudi dôba, ko se prvič zbudí ljubezen v človeškem srcu, najlepša našega življenja. Naj reče kdo, da ni tako! To so lepi, jasni dnevi, polni cvetja, polni upanja in navdušenja, dnevi človeške pomladi, o kterej poje pesnik: „O da bi vedno v cvetji bila, ljubezni mlade dôba mila!“ — Zatoraj se ni čuditi, da si je lirična poezija vseh časov in narodov tako rada jemala ljubezen za predmet svojim spevom. Tako je bilo, tako bode menda, dokler bo človeškega rodú na svetu. — Ali kar hoče vreden predmet pesmi, predmet pravega pesništva biti, mora biti vzorno, idealno. Le prava, čista in zvesta ljubezen je vzorna. V kar se pa vmeša človeška slabost, pohotnost, sebičnost, hinavščina, — od tega se pevska Vila stran obrne.

Rekli smo, da so med pesmimi našega pesnika nektere, ki nas po svojem izrazu opominjajo nepesniške ljubezni, na pr.: „Slabo sveča je brlela“, str. 19. „Za slovo“ str. 31. „Vabilo“ str. 35. „To se vpraša“ str. 36. Po načelu: „Castis omnia casta“ — nečemo dolžiti, da je mati tem pesmam bila razuzdana misel, zakaj vse take bi mi obsodili brez milosti, ko umetnosti skrumbo in sramoto; le to hočemo reči, da izraz in njih obleka nista srečna.

Med pesmimi premišljevalnega zapopadka nahajamo nektere, ki dišejo tisto malodušnost, tisto obupnost, kakor je bila zadnja leta nekim bolehnim in nevernim nemškim pesnikom v navadi, kteri brez zaupanja do neskončne modrosti božje po svetu ne vidijo druzega, neg bolečine, trohljivost, smrt; ter jih v svojih pesmih ni druzega, neg tožba, satira ali pa kvanta. Kakor se čudimo junaškemu duhu, ki se srčno borí sè sovražno osodo, ki brez straha gré v boj, v smrt za svojo dolžnost, za pravico, za dom; tako malo nam dopada plašljiva, po tleh ležeča poezija brez moštva in višega vzleta. Na vprašanje: čemu smo na svetu, in

kaj bo z nami unkraj groba, odgovarja vera, pamet ne more; ali to vemo po svojem razumu, da nismo sami iz sebe, da nas je ustvaril On, čegar moč in veličino nam oznanujejo z nebes milijoni in milijoni svetov; to vemo, da tudi v boji z britko osodo, v trpljenji in smrti izpolnujemo Večnega očeta voljo in naredbo. In ta svest menda je dovolj, da pravi možak nikoli ne izgubí srca, čeravno ga bije nesreča. „Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae!“ Pesmi, ki se nam v tem oddelku naše graje vredne zdé, so na priliko: „Ptici“ str. 13, „Ko je solnce vstalo“ str. 47, „Zelen mah obrasta“ str. 49; posebno pa: „Slovenska zgodovina“ str. 65. Tej zadnjej pesmi moramo se pa še zato vpreti, ker ni res, da bi naša zgodovina ne imela druge povesti, razun kako rod za rodom gine. Če so drugi narodi napolnili svet sè slavo svojih djanj, niti naš ni vedno križem rok držal; a žali Bog, da je še mnogo njegovih del pod tujim imenom skritih. Vrh tega, če je naš slovenski narod sam ob sebi majhen in slab, ali nismo živ odraslek mogočnega slavenskega debla, ter po svojem rodu deležni tudi slave, ktero so si pridobili drugi naši slavenski bratje? Si li Nemci tudi v zgodovini svoji razdeljujejo v 33 rodov in še več? Nikarti! Nemci so. V tej pesmi so tedaj pesnikove misli gotovo prepohlevne.

To je naša sodba o tej prvej večej poskušnji pesnikovi. Pošteno smo dali veliko hvalo lepim pesmam, pa tudi po svojem prepričanji rekli, kar nam ne dopada. Trdno se nadjamo, da vrli pisatelj ne odneha truditi se za domovine čast in napredek. Zmožnosti ima dovelj tudi za veče delo. Tedaj naprej! P.

Dopisi.

Na Dunaji 21. grudna. P. — Četrto leto doteka, odkar je tista slovenska mnogokrat omenjena prošnja na sedanjega državnega ministra zagledala beli dan ter je romaje po vseh straneh lepe Slovenije obudila med Slovenci neko nenavadno nadobudno gibanje. Do dvajset tisoč Slovencev je v tem spomina vrednem programu bilo izreklo željo in voljo, ostati po državljanstvu vsegdar zvesti Avstrijanje, po narodnosti pa resnični Slovenci pa zarad le-tega zahtevalo, naj jim bode slovenščina v ljudskih šolah edinica, v srednjih šolah pa popolnoma vrstnica z nemškim ali oziroma italijanskim jezikom, in naj država, kjerkoli pride v dotiko sè Slovencem, v vsem ravná po slovensko, po domače.

Smo li mar dosegli vse, kar smo onda želeli, da je tisto veselo gibanje, kakor je podoba, nekako pojenjalo in tisto glasno trjenje našega programa nekako potihnilo? Ni sicer misel moja, da bi trebalo v eno mer razkladati in dokazovati, kar so naši časniki, kakor tudi naši rodoljubni poslanci tolikrat razložili in dokazali, kako brez popolne obveljave národnega jezika v vsem ljudskem življenji ne more med Slovenci biti pravega napredka ni v duševnem ni v materijalnem oziru; ampak jez bi tukaj le rad priporočil, da bi se iz vseh slovenskih krajev češče in pridneje nego doslej po „Novicah“ naznanjal vsak bodi vesel bodi žalostlosten prigodek in prikazek, ki se tiče tega za našo prihodnost toliko važnega vprašanja. Vsak prizadevek za napredovanje slovenstva v šoli, vsak poskus, slovenščini v pisarnicah zadobiti pravico, naj se izteče povoljno ali ne, trebalo bi zarad znanja, porazumenja, posnemanja in vzajemnega podbujanja razglasiti, za kar utegnejo „Novice“ odmeniti poseben predalček.

Še eno. Tako peticija una, kakor noviški sestavki in govori domačih mož so vendar le besede brez živega pritiska in pogona; — ali čas je sedaj, da od besed prestopimo, kolikor je na nas, k djanju, k delu.

Če bi mi, posnemaje v tem vrle Čehe, sami kazali se povsod čiste, prave Slovence, bodi posamič ali v občinskih, mestnih in deželnih zborih in odborih itd., z eno besedo o vsaki očitnejši priliki, če bi se najpred sami vsegdar posluževali slovenščine, če bi slovenska pisma v pisarnice podajaje na-nje povsod slovenskih odgovorov zahtevali ali na nižem mestu morda odbiti obračali se s pritožbo brez strahú na više in najviše mesto ter bi tako najvišim veljavnim krogom vnudili to prepričanje, da v resnici narod tako hoče, ne pa le peščica slovničarjev in novinarjev, — v tem, ko so menda slovenske vloge pri nas še vedno bele vrane in se pri sodiščih na Slovenskem, kakor pravijo, pred dobí cesarski uradnik, državni pravdnik, ki mu slovenščina gladko teče in ki zatožbo proti Slovencu slovenski izpeljuje, nego od naroda neposrednje živeči branitelj, ki bi zatoženega Slovenca slovenski zagovarjal, — pravim, če bi se tako samodjavno poprijeli slovenščine na vse straní, prepričan sem, da vpiranje nekterih novote boječih se sebičnjakov ne bi vzmoglo se in da vlada, ki po zakonih in naredbah svojih z narodom slovenskim že sedaj slovenski govorí, ne bi dopustila organom svojim kratiti pravice slovenskega jezika, kteremu je celó svetli naš ustavodajatelj, milostljivi Cesar izkazal čast podpisavši se na deželno ustavo slovenski. Pravica po umu razodeta, dana postava in Cesarjeva s prestola izgovorjena beseda, one so za nas, ki iščemo biti poenačeni z drugimi narodi; ali sami vendar moramo začeti in resnobo svoje volje bolj z djanjem pokazati.

Toliko gledé na javno življenje.

Poglavitno pa je, da vtisnemo družnemu življenju pečat slovenske narodnosti, kakor se je s čitavnicami in drugimi družbami tako lepo začelo, in da, — navzemaje se zlasti iz hrvaško-srbskega pa českega *) slovstva in drugih prave slovanske naravi in vednosti, — množimo lastno literaturo in po narodu širimo znanje.

V Celji 1. jan. = Ni kmali kaka reč iz Celja toliko govorjenja in pisarije napravila, kakor „Novicam“ že znano vprašanje zastran naše glavne šole. — Po ukazu c. kr. namestnije ste se celjska in brežka srenji imele izreči, kako da naj po njunih željah bode celjska glavna šola vravnana, in to se je zgodilo v sejah 6. in 9. decembra. — V seji mestnega odbora je odbornik Stuhec, c. kr. svetovavec pri okrožni sodnii, najpoprej ravno tako jasno kakor temeljito dokazal, da vsi odborovi sklepi zastran vloge do državnega ministerstva v glasoviti seji 27. oktobra, pri kteri on ni bil pričujoč, so popolnoma neveljavni — „null und nichtig“ — in potem je, želeč, rešiti, kar se pri tukajšnih okoliščinah rešiti dá, nasvetoval, da naj si odbor prisvoji pravila, ktere je šolski svetovavec dr. Močnik v seji 4. novembra razložil; njegov nasvèt je bil sprejet. — Predlog, ki ga je vrli dr. Kočevar iz stališča ravnopravnosti in le zavolj doslednosti storil — da ne bo sprejet, je sam dobro vedil — pa je bil: da se imajo slovenski otroci na podlagi slovenskega jezika nemški jezik, nemški otroci pa ravno tako na podlagi nemškega jezika

*) In tù ne morem zdržati se, da ne bi premožnejšim Slovencem in čitavnicam živo priporočil izmed drugih književnih del v Pragi izdajanega českega Slovnika Naučnega (Conversations-Lexikon), ki je doslej že dospel do srede črke M (v 84 snopičih po 36 kr.), ker ta knjiga obsega toliko bogastvo slovanskega znanja ter ni nadjati se, da bi kteri drugi slovanski narod kmalu učakal tako ogromnega in težavnega dela, kteremu je le slavna Praga kos. Tudi ni potreba spominjati, da je nemški ali pa slovanski „Conversations-Lexikon“ vse drugega kaj. Pis.

slovenski jezik učiti, — da se imajo vsi učeniki naše glavne šole do jim odmerjenega časa izpitu v slovenskem jeziku podvreči, in da se za naprej le samo taki učeniki na celjsko glavno šolo smejo postaviti, ki popolnoma dobro nemški in slovenski jezik znajo. Ta predlog se vé da ni obveljal! Dr. Nekerman je celó zdravniške vzroke zoper njega v boj pripeljal. Kako bi se tudi môgli nemški otroci slovenski učiti? -- pa saj se domá od kuharic in hlapcev tako tudi naučijo! — Po nasvetu dr. Nekermana je bilo tudi sklenjeno, da se ima, kakor že stareje postave velevajo, zmiraj najboljši učenik za ravnatelja postaviti. Dr. Nekermanu celó nič ne dopada, da se v eno mer zmiraj le kak „kaplan" za ravnatelja postavi, ki popred še pri šoli ni bil; on (dr. Nekerman) je prepričan, da zato naša šola kaj zlo peša, in v dokaz tega je imel dosti zgodovinskega materijala pri rokah. Tudi mi nikdar ne bomo zagovarjali naprave, da bi ravnatelji glavnih šol zmiraj morali duhovni biti; al to tudi vemo, da vsak kaplan mora najmanj celih 16 let v šolo hoditi, in da to številko učenih let na marsikteri šoli vsi učitelji vkup komaj dosežejo. Ali od druge straní pa dr. Nekerman tudi dobro vé, — in to je „des Pudels Kern" — da, dokler bo ravnatelj celjske šole duhoven, nikdar ne bo nemškutaril, ker so vsi duhovni naše škofije Slovenci. — Sklepi brežke srenje so popred imenovanemu predlogu dr. Kočevarja analogični; za njih obveljavo sta si posebno odbornika Krušič in Levičnik veliko zaslug pridobila. Za celjski mestni odbor pa je res še čuda, da je saj Stuheč-ev predlog obveljal. — Mestni odbor je tudi sklenil za ponižanje cesarskih davkov prositi, ker gredó vse barantije slabo, in ker mesto vsem prošnjam vkljub vendar le ne dobí — vojaške posadke! — Kar sem vam lansko leto le kot pravljico pisal, bo vendar le res. V Londonu se je namreč ustanovilo društvo „Styrian-Steel-Compagny" s kapitalom od 2 milij. goldinarjev, ki bo rudnike za premog v Bukovici pri Celji kupilo in v Celji velike jeklarnice napravilo. Iz Celja do Bukovice bodo železnico naredili. Po telegramih od petka je 1 milijon gold. že podpisanih. — Sinoč smo v čitavnici imeli drugo gledišno igro „Raztresenci", ki je kaj zlo dopadla. Igrali so vsi prav dobro, vsi trije gospodje so svoje naloge prav hvalevredno dovršili, gospodičina Matilda H., ljubljanski čitavnici dobro znana, se na odru popolnoma domačo čuti in sme brez vse skrbí na javno gledišče stopiti. — Sliši se, da bodo na novi turn naše nemške cerkve po dunajskih izgledih lepo transparentno uro naredili. Dobro! bomo saj tudi ponoči vedili, pri čim da smo.

Iz slovenskega Štajarskega o Božiču 1864. *(Volivci celjsko-, vransko-, gornjo-graško-, laško-, jelško-konjiškega okraja!)* Sopet je odstopil eden vaših poslancev v deželnem zboru in razpisana je volitev na pondeljek, 16. dan tega meseca. Sopet Vam je tedaj dana priložnost, si izbrati novega poslanca.

Ni nam menda treba omeniti, kako važna da je vsaka volitev v deželni zbor. Vendar Vam čemo dokazati veljavo in pravice deželnih zborov, da iz tega še bolj sprevidite, kakošen mož da mora biti poslanec, ktere lastnosti da mora imeti, da je v resnici poslanec in zastopnik slovenskega kmeta in naroda v deželnem zboru.

Kakor Vam je znano, je naš presvitli Cesar, kterega naj nam Bog še mnogo let ohrani, z diplomom od 20. oktobra 1860 in s patentom od 26. februarja 1861 nam dal tako imenovano ustavo ali konštitucijo. Poklicali so se deželni zbori, v kterih ima vsak stan: véliki posestniki in duhovniki, trgovci in obrtniki, mestjani in kmetje svoje poslance, in kteri imajo pravico, posvetovati in napraviti postave o potrebah posameznih dežel. Zato vsaki stan mora skrbeti, da le takega moža si izbere za svojega poslanca, od kterega je prepričan, da bode pri vsaki priložnosti govoril in se potegoval za svoje volivce. Deželni zbori se posvetujejo le o potrebah svojih dežel, v Beču (na Dunaji) pa se shaja véliki državni zbor, v kterega vsak deželni zbor pošilja nektere poslance. Ta državni zbor ima še to večo pravico, pregledovati stroške in dohodke celega cesarstva. Davki se ne smejo nakladati deželam, nove postave ne vpeljati, dokler državni zbor ne dovoli. Očividno je tedaj, kako važna je vsaka volitev v deželni zbor. In če je že znamenito za občine ali soseske, kakošne da si izvolite župane in odbornike, koliko znameniteje in važneje je potem še le volitev v deželni zbor, v kterem gré za potrebe in zadeve cele dežele.

Kakošen mož pa mora biti, ktere lastnosti mora imeti poslanec, da bode v resnici Vaš zastopnik v deželnem zboru?

Biti mora:

neodvisen; ne sme tedaj biti v nobeni taki službi, ki bi ga znala ovérati v poslanstvu. Ne, da bi s tem rekli: „uradnikov nikar ne volite, zakaj oni imajo že po svoji službi dolžnost, višim oblastnijam vse to sporočati, kar se jim za občni blagor koristno zdí"; — mi marveč vemo, da tudi uradnik, ako ima vse druge lastnosti, ki se od poslanca tirjajo, je zmožen, narod zastopati. In slavni poslanec ptujskega okraja, gospod M. Herman, nam je tega živ dokaz.

Vaš poslanec mora poznati vse vaše potrebe in zadeve. Po samovidu mora vediti, kako se slovenskemu kmetu godí, ktere bremena ga največ težijo, in kako bi se dale polajšati in vaš težavni stan poboljšati.

On tudi mora biti izgovoren, ki vé, kadaj in kako ima govoriti, in brez strahú, da vsikdar, kadar je treba, povzdigne svoj glas za svoje volivce, naj si bode to drugim všeč ali ne.

Biti mora slobodomiseln; poznati ga moramo kot moža, ki je od nekdaj in zdaj zavzet za pravi napredek v političnih in národnih stvaréh, ki se bode, kolikor je v njegovi moči, potegoval za vse slobodne naprave, za povzdigo poduka, pa tudi za národno enakopravnost, za vpeljavo našega jezika v šolah in uradnijah.

In zato mora biti Vaš poslanec tudi domoljuben mož, od kterega vemo, da je našo slovensko domovino in naš narod zmirom ljubil in ki tega ni samo z besedo, temuč djansko že dokazal.

Vse te lastnosti: neodvisnost, izvedenost, zgovornost, slobodomiselnost, domoljubje morate tirjati od moža, kteri se Vam ali sam za se ali po drugi strani ponuja za poslanca.

Volivci!

Dokazali smo Vam zdaj važnost volitve, omenili smo lastnosti, ki jih mora imeti poslanec, povedati Vam zdaj tudi hočemo moža, kteri bi po naših mislih najboljši bil za Vašega poslanca.

Dobro se vé, da bi bilo, ako bi se še pred volitvo snidili vsi volivci in se pogovorili, koga voliti; sicer se prav lehko zgodí, da se glasi raztrosijo in da končno tak mož v deželni zbor pride, ki ga prav za prav nobena stranka ni mislila voliti. Pa ker je celjski volivni okraj preobširen, se to ne more izpeljati. In vendar je ravno pri volitvah silno treba složnosti in edinosti.

Zato smo mi, ki smo Vaši rojaki iz vseh štajersko-slovenskih krajev in vsakega stana, razposlali ta oklic do Vas volivcev v trdnem zaupanji, da naš glas ne bo klic upijočega v puščavi.

Svetujemo Vam pa za poslanca tistega moža, kteremu je mnogo izmed vas že lani svoje glase dajalo,

da je že takrat samo nekterih glasov premalo bilo, da ni zmagal — gosp. dr. Jak. Razlag-a.

Dr. Razlag je rojen od slovenskih kmečkih starišev blizo Lutomera; na kmetíi je prebival svoje otročje leta; iz lastne skušnje tedaj vé, kako se slovenskemu kmetu godí. Izučil se je na visoki šoli v Gradcu, dohtar postal, in več let bil za zagovornika pri viši deželni sodníi. Tam se je vadil v govorništvu in da je zdaj izvrsten govornik, kteremu slovenski kot nemški govor gladko teče, to ste sami slišali in se na svoje ušesa prepričali pri lanski volitvi.

Zapustivši nemški Gradec, se je dr. Razlag preselil v mesto Brežice, kjer je zdaj za advokata ali odvetnika. On je tedaj sam svoj in na vse straní neodvisen mož.

On je tudi slobodomiseln, zavzet za napredek v političnih in narodnih stvaréh, in potegoval se bode za vse slobodne naprave, kterih vpeljati bi še dobro bilo za blagor dežele in naroda.

Pred vsem pa je dr. Razlag domoljuben in vsi njegovi spisi in knjige, ki jih je dozdaj spisal za slovenski narod, so nam živ dokaz, kako goreče da ljubi našo milo domovino.

Po svojem stanu in poklicu pa tudi pozná vse postave, naj se tičejo osebnih srenjskih ali deželnih pravic in njegova največa naloga je, spoznati in braniti pravice vsakteremu. Toraj ga je nedavno tudi mestna občina v Brežicah izvolila za svojega mestnega svetovavca.

Dr. Razlag ima tedaj vse te lastnosti, ki jih moramo tirjati od poslanca.

Dragi naši rojaki!

Dobro prevdarjajte in premislite vse, kar smo Vam rekli; pa tudi stalni ostanite pri tem, kar ste za prav in dobro spoznali — volitev je vsa slobodna in izvoliti si smete vsakega, kteri ima od postave naznanjene lastnosti.

Naj vsak volivec pride k volitvi in naj pri glasovanji nobeden ne misli, da na enem glasu je le malo ležeče, ali ga dá temu ali drugemu; vsak glas je imeniten, in zato naj vsak volivec tako glasuje, kakor mu ukazujete vest in njemu gotovo znana želja občine ali soseske, ki ga je za volivca poslala.

Opominjamo Vas pa tudi, da vsak volivec svoj poverivni list (Legitimations-Karte), ki ga dobí od okrajne gosposke, k volitvi seboj prinese.

Zdaj pa še posebno nagovorimo Vas, može volivce, ki ste iz celjskega in vranskega okraja, ki vas rodí plodonosna srednja savinska dolina. Vas je skoro polovica vseh volivcev. Vi ste znani kot bistre glave, gotovo dobro spoznate resnico naših besed; ravnajte tudi po njih in držite se svojih sosedov v zgornji in dolnji savinski dolini, vrlih možakov gornjograškega in laškega okraja, ki so pri lanski volitvi edini in složni kot en mož od prvega do zadnjega vsi glasovali za našega dr. Razlag-a.

Prepričani smo, da tudi vi volivci konjiškega in jelškega okraja ne bodete zaostali za svojimi sosedi in da bodete tudi vi 16. dne januarja klicali pri volitvi: Dr. Razlag naj bode naš poslanec!

Dostavljamo le še to, da je gosp. dr. J. Razlag nam podpisanim na znanje dal, da, če ga izvolite, hoče prevzeti težko breme poslanstva.

Bog živi našo domovino! Bog živi Slovence!

Dr. Štefan Kočevar, okrajni zdravnik in predsednik celjske čitavnice. Dav. Terstenjak, farmešter v Šentjurji. Dr. Gustav Ipavec, zdravnik v Šentjurji. J. Lipold, župan v Mozirji. Šentak, usnjar in gostivničar na Vranskem. Ferd. Vošnjak, trgovec v Šoštanji. Janez Šetinec, kmet pri Brežcah. Mihael Herman, deželni poslanec v Ptuji. Avgust Čuček, mestjan in predsednik ptujske čitavnice. Štiberc, posestnik v Ormuži. Jos. Razlag, kmet v Radoslavcih. Žurman, kmet pri sv. Križu blizo Rogatca. Dr. J. Sernec, predsednik mariborske čitavnice. Dr. M. Prelog, zdravnik v Mariboru. Dominik Čolnik, kmet v Drvanji blizo Šent-Lenarta. Jos. Krajnc, mlinar in župan v Frahami. Dr. J. Vošnak, okrajni zdravnik v Slovenji Bistrici. Fr. Ratej, notar v Slov. Bistrici. Solar Simon, župan v Oplotnici. A. Robelnik, župan v Žavci.

Iz Trebovlj na Štaj. 30. dec. Sinoči je strašen ogenj Vodopivčevo pristavo (marof) v malo minutah vso požrl, pa tudi farovški kozolc pokuril, ki je le kake 4 sežnje od pogorišča stal. Še le letos je bil novič krit, toda le s slamo, ker pod opeko (ceglom) pri nas, ki smo v globači, rado vse plesnije. Čez 200 centov mrve, otave in detelje, pa kakih 100 centov slame, čez 100 lepih desak in mnogo hraščine je fajmoštru zgorelo; akoravno so ljudje hitro na pomoč privreli. 1854. leta tudi pozimi je nova pristava farovška pogorela, zdaj pa spet kozolc z vso klajo vred. Bog daj novo leto bolj srečno!

Iz Železne Kaple na Koroškem. O. D. — Radostno Vam naznanjam, da naša občina (srenja) lepo napreduje. Oglasila se je pri c. kr. deželni vladi, naj ji pošilja deželni zakonik (oklicane postave) v slovenskem jeziku; njena prošnja je bila vslišana. Prav hvaležni smo ji zato, ker vidimo, da radovoljna vstreza našim potrebam. Tako je naša občina zdaj menda druga na Koroškem, ktera v domačem jeziku dobiva postave. Nadjati se je čedalje boljšega napredka; al žalibog, da današnje ljudstvo je le po starem kopitu olikano. Želeti je torej, da bi se nam ljudske šole zboljšale v tem oziru, da bi se bolj v maternem jeziku učilo. — Mraza do zdaj še nismo nič kaj imeli.

Iz Ložke doline na Notranjskem 30. grudna. — 27. dne t. m. smo pri nas imeli nenavadno slovesnost. Ložka kmetijska poddružnica je v letošnji seji med drugimi važnimi rečmí o sadjoreji tudi sklenila, da naj se Jakob Baraga in Nadleska naše ložke fare, zavoljo zaslug o oskrbovanji občinskega vrta, o reji murbovih in drugih sadnih dreves iz semena itd., priporoči slavni c. k. kmetijski družbi v Ljubljani, da se mu podelí sreberna svetinja, kar se je tudi pri občnem zboru v Ljubljani 23. listopada l. l. enoglasno sklenilo. Glavni odbor družbini je iz Ljubljane unidan poslal poddružnici naši svetinjo, ktera se je podelila Jakobu Baragu 27. grudna dopoldne ob 11. uri v farovžu v Starem trgu v pričo družbenikov naše kmetijske poddružnice. Pred podeljenjem svetinje so imeli naš častiti gospod fajmošter govor, v kterem so razložili veliko korist sadjo- in sviloreje, in povdarjali silno potrebo, da se tega dela z združenimi močmí hitro poprimemo, ker je pri nas še malo, malo sadnega drevja; omenili so, da ravno Jakob Baraga se za rejo sadnih in murbovih dreves že kakih pet let veliko prizadeva, in to brez plačila, in da ga je veliki zbor kmetijske družbe, vrednega spoznal častne svetinje. Po končanem govoru so pripeli gospod fajmošter Baragu svetinjo na prsi, kteri se je lepo zahvalil za veliko čast, in je obljubil tudi za naprej še posebno se truditi za povzdigo sadjo- in murboreje. Za tem je sledil govor družbinega predsednika gosp. Švajgarja, kteri je posebno priporočal šolsko mladino za praktični poduk o sadjoreji. Ložka poddružnica je namreč sklenila, da se šolska mladina praktično podučuje na občinskem vrtu, za kteri nauk je tudi naš mladi učitelj g. Adamič ves pripraven, ki je že do zdaj učil v šoli sadjoreje, pa le bolj teoretično. Po slovesnosti je bil objed pri gospod fajmoštru, pri kterem je poslavljeni Baraga sedel na prvem mestu, in h kteremu so bili tudi drugi družbeniki naše poddružnice prijazno povabljeni. Prav veseli smo se razšli, nadjaje se, da bo ta slovesnost v veliko korist in spodbudo, tudi drugim našim kmetom,

in da bote sadjo- in murborejo lepo napredovale v občni prid našega okraja. Dragotin.

Iz Ljubljane. Obljubili smo zadnjič, da obširnejše popišemo občni zbor čitavnice naše; al skrčiti moramo vendar popis, ker smo v veliki stiski s prostorom. — Kakor je navada v zborih, je tudi ta zbor začel predsednik (dr. J. Bleiweis) z ogovorom, v kterem je razjasnil 4 točke, ki so bile predmet občnega zbora; dodal je naposled dve želji, ki ste se blizo tako glasile: „Čitavnice se ne pečajo s politiko in se po pravilih svojih tudi ne smejo, vendar pa morejo v mejah postavne svoje delavnosti po eni strani veliko pripomoči, da ravnopravnost Slovencu ne ostane prazna beseda, in ta stran, važna stran je družno življenje (geselliges Leben). Skrbimo tedaj, da v družnem življenji čedalje bolj obveljá materna beseda. To pa se zgodí, ako pridno spravljamo lepe domače deklamacije in berila, lepe domače pesmi, lepe domače igre na oder očitni, in da vlada v pogovorih naših in konverzacijah kjerkoli slovenska beseda. Bodimo tedaj marljivi na tem polji, pa učimo se pridno maternega jezika. Žalibog, da tega še milo pogrešamo! Bodimo odkritosrčni in obstojmo, da nam je nauk slovenščine in drugih slovanskih jezikov še vse premalo pri srcu. — Drugo pa je sloga. Sloga je podslomba povsod. Čitavnice kakor sploh vse narodne stvarí imajo še mnogo ljudí, ki jih pisano gledajo. Ako to nasprotno krdelo pomnožujejo in jačijo še narodnjaci s razprtijami, da se nasprotniki radostni roke manejo — to nikoli ni dobro za domačo stvar. Pa kako odvrniti vsak razpor? Prav lahko! O zadevah čitavničinih naj pravo čisto domoljubje premaga vsako strast, — sicer pa naj se stvarí, ktere v okrožje čitavnice ne spadajo, ne vlečejo v čitavnico. Solidarni so udje čitavnice le o tem, kar je po pravilih blagi cilj in konec čitavnicam. O tem si morajo biti vsi ene misli, enega srca. Po tem pa neha vsa solidarnost. Naj počne potem vsak, kar mu je drago: le svojo vest naj vselej izpraša: ali je pravo, kar dela. Čitavnici ni odgovoren, pa tudi čitavnica ni odgovorna za-nj. To saj je moje vodilo, in mislim, da tudi vsacega, komur je domovina res pri srcu. — Ako smo tedaj nevtrudljivo delavni o blagih namenih čitavnice — in ako smo složni v tej delavnosti — bode delavnost naša tudi blagoslovljena pod geslom, ktero je bilo in bode čitavnicam: vse za vero, cesarja, domovino!“ — Po predsednikovem govoru je tajnik (gosp. A. Praprotnik) priobčil, kaj se je preteklo leto godilo v čitavnici. Dala je — je rekel — tudi to leto lepega sadú za omiko in razveseljevanje. Imela je 48 različnih časnikov v slovanskih jezicih, v nemškem, laškem in francozkem; mnogi so darovi dobrotljivih udov. Besed je bilo leto in dan 14, gledišćinih iger 7, beríl 3; pevci in gospodičine pevke, pa orhester domači poveličevali so besede; dve veselici je čitavnica napravila pod milim nebom. „Južni Sokol“ je čitavnico vrlo podpiral. Hodila je čitavnica naša pozdravljat tudi rojstne godove mlajših sestric. K „Matici slovenski“ je pristopila čitavnica kot neumrljiva družbenica. Ako se tedaj ozremo na preteklost, moremo veseli biti — je sklenil govornik — bogate letine. — Za tajnikovem sporočilu je denarničar (gosp. Fr. Kadivnik) naznanil dohodke in stroške preteklega leta in preliminare novega, in izvoljeni so bili trije pregledniki računa. Naznanil je gosp. blagajnik še tudi ude, ki so darovali svoje delnice družbi, da je tako tudi za letos se pobotalo srečkanje deseterih delnic. — Sklenil se je zbor, ker se ni nihče z nobenim predlogom oglasil, z volitvijo predsednika, odbora in blagajnika; zadnič smo že povedali, da vsi dosedanji gospodje so bili na novo voljeni.

— Tudi „Južni Sokol“ je imel konec leta (29. dec.) svoj občni zbor. Načelnik (gospod dr. Costa) je v začetnem govoru spominjal vsestranskega lepega napredka v preteklem prvem letu, ktero zagotovlja društvu ravno tako veselo prihodnost. Da je resnica, kar je načelnik v pohvalo rekel društvu, dokazal je tajnik (g. Fr. Ravnikar) v obširnem popisu vsega, kar je društvo preteklo leto počelo in dovršilo. Vredno bi bilo, da tudi „Južni Sokol“ natisniti dá ta lepo sestavljeni letopis, kakor je menda svojega dal „Turnverein.“ Število družbenikov „Južnega Sokola“ se čedalje bolj množí (zdaj jih je že 174) in ker želí tudi mnogo Kranjcev, Vipavcev, Bistričanov in Planincev se mu pridružiti, utegne število kmali še dosti više biti! — Letni račun, ki ga je priobčil blagajnik (gosp. B. Jentl) je kazal, da društvene finance so ugodne. — V debati: „ali klobuk ali čikoš“ naj bode prihodnje pokrivalo „Sokolu“, je vkljub vsega temeljitega nasprotovanja vendar po večini glasov zmogel čikoš, kakor ga nosi pražki „Sokol“. Najvažnejši predlog je bil, da se pospeši terminologija slovenska za izraze telovadstva. Kako jo dovršiti, je bila dobra pot nasvetovana. Načelnik, podnačelnik, blagajnik in vsi odborniki prejšnji so bili v priznanje nevtrudljive delavnosti svoje zopet izvoljeni; ker pa sta gospoda B. Jentl (blagajnik) in P. Drašler (orožničar) želela odpusta, sta na njuno mesto bila izvoljena A. Jentl in V. Colloredo. — Zadnji večer preteklega leta je napravil „Južni Sokol“ v dvorani čitavničini večernico, s ktero so vsi pričujoči (in bilo jih je nad 400) prav veselo obhajali novoletnico. Okoli Šubert-ove komične operete „Odvétniki“ (advokati), ktera je bilo jedro tega večera, izvrstna v zložbi in predstavi, so se sukale krasne pesmi, med kterimi je bila dr. G. Ipavčeva „Sokolska“ s zasluženo navdušenostjo sprejeta, in pa mnoge druge muzikalne produkcije, med kterimi so se Valentova „Zmes starih narodnih slovenskih pesem“, „Zmes mnogovrstnih melodij“, ki jo je igral mojster na harmoniki gosp. žl. Garzarolli, in pa Rombergereva „otročja simfonija“ posebno odlikovale. Noliova burka „Ulajnar od koprolu“ persiflira „grozovite dogodbe“, kakor se kažejo radovednim ljudém včasih po trgih, in pa „kranjsko šprako“ tako drastično, da bi človek skoro počil od smeha. Občno radost je izbudilo srečkanje 150 dobitkov, za ktere se je razprodalo 1500 srečk.

— Da nismo pohvale prenapeli o popisu božičnice, ki jo je napravilo na sv. Štefana dan katoliško rokodelsko društvo v reduti, kazala je vsa polna dvorana zopet navečer novega leta, ko se je ponavljala ista božičnica.

— Vesela delavnost se je začela na gledišćinem polji. Igra za igro lazi na dan in čitavnice dobivajo čedalje več gradiva za svoje veselice. In tako moremo danes zopet naznaniti, da je gosp. Miroslav Vilhar na svetlo dal izvirno šaloigro v 1. djanji pod naslovom „Detelja“, ktera je prav mična in kakor nalašč za vsako čitavnico. Dobiva se lično natisnjena knjižica pri Giontini-u, Lerherju in Hohnu po ceni, ki je navadna slovenskim igram.

— Prvi list nemškega časnika „Triglav“ je prišel včeraj na svetlo. Nadjamo se, da bo po svoji poti mnogo koristil domovini naši, in ker začne v Celovcu izhajati tudi slovenski politični časnik „Slovenec“, je spolnilo novo leto želje vse. Bog daj srečo!

— Odbor čitavnice ljubljanske je v poslednji seji o pustnih veselicah sklenil, da 15. januarja bo veliki ples, 22. mali ples, 2. svečana v spomin Vodniku slovesna beseda z velikim plesom, 12. svečana mali ples, 19. svečana veliki ples, 26. svečana mali ples; če bo mogoče, bo pred kakim malim plesom tudi beseda.

— Prejeli smo te dni oglas novega časnika, ki ga bode v mesečnih vezkih na Dunaji izdajal na polji slovanskega književstva neutrudljivi g. Abel Lukšić, izdajatelj in vrednik „Glasonoše“ pod naslovom: „Slavische Blätter“. Illustrirte Monatshefte für Literatur, Kunst, Wissenschaften, für öffentliches und gesellschaftliches Leben, für Länder- und Völkerkunde, für Geschichte und Belletristik der slavischen Völker.“ — Rodoljubnemu izdatelju in vredniku smemo verjeti, da le najčistejše narodno čutje in najživejše domoljubje ga je napotilo k izdajanji tega časnika, ki ga bode z doneski svojimi podpiralo mnogo slavnoznanih pisateljev. Že naslov kaže, kako obširno in zanimivo polje si je izdajatelj izbral za delavnost svojo ne le v besedi, temuč tudi v slikah in muzikalnih kompozicijah. Prvi vezek pride konec tega meseca na svitlo; obseg njegov kaže, da bode bogato obdarovana vsaka stran in da si ga tedaj nemški bravci morejo naročiti s polnim zaupanjem, da prejmejo izvrsten časopis, kteremu je tudi cena celó nizka, ker naročnina za vsako četrt leta znaša le 2 gold., ki se pošilja pod gori omenjenim naslovom na Dunaj. Priloga današnjemu listu spričuje istino našega priporočila.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Cesarski patent od 28. dec. oklicuje, da vsi cesarski davki z istimi pomnoženimi prikladami, kakor so bili lani, se pobirajo tudi še prve kvatre tega leta. Kako bo v prihodnje, bo kazal državni zbor, ki bo kmali davke v pretres vzel. — Mnogo se govorí, da še le izvoljeni minister unanjih oprav grof Mennsdorf utegne iz ministerstva stopiti in da na mesto njegovo pride knez Metternich, ki je sedaj poročnik avstrijski v Parizu. — Svetovavstvo šolstva začne svoje seje 9. t. m. — Konec novembra meseca je bilo papirnatih desetíc še za 4 milijone in 160670 gld. med ljudmí. — „Slovanska beseda“ (čitavnica) na Dunaji ravno razpošilja pozive za pristop. — Na Hrvaškem je došel ukaz vsem županijam, naj pobirajo davek (porez); ker so se županije dosihmal branile tega, je vse radovedno, ali bojo to sedaj storile. — „Domobran“ naznanja, da Fernkorn na Dunaji ne more vliti spominka Jelačičevega iz tistih topov (kanon), ki jih je po dovoljenji Nj. Veličanstva dobil iz Kamnika na Kranjskem; odbor je tedaj prosil, naj mu upraviteljstvo v Kamniku pošlje bolje tvaríne. — Slavni Palacky v Pragi je izdal 1. razdelek 5. dela povestnice českega naroda; le en glas velike hvale je tudi temu delu. — Srbska skupščina se bode sklicala maja meseca. — Ves svet je prežil na to, kaj bo rekel cesar Napoleon poslancem unanjih vlad ob novem letu? „Pamet različnih narodov po svetu — je rekel — mi je najgotovejše poroštvo sloge; moje vodílo bo: spoštovanje ptujih narodov in ljubi mir in pravica.“ Tedaj za prihodnje leto toliko vemo kakor poprej. — Okrožnica sv. očeta dela velik hrup po svetu, največ na Francozkem in Laškem, pa tudi drugod. — Tri nemške srednje vlade pod načelstvom bavarske delajo zvezo med seboj, da bi se zoperstavile pruski in avstrijski, ker nemškemu narodu ne ravnate po godi. Veliko krika malo volne! bo menda konec vsega tega. — Govorí se, da knez Gorčakov, minister unanjih oprav ruske vlade, stopi iz ministerstva, in da njegov naslednik bode baron Budberg, sedaj poročnik ruske vlade v Parizu in prijatel Napoleonov. — Po angležki štatistiki šteje Evropa sedaj 327 milijonov duš, v stanovitnih armadah pa blizo 5 milijonov vojakov, kteri okoli 1000 milijonov gld. stroškov delajo državam. — Štajarski vremenski prerok pripoveduje, da „ta mesec nam prinese veliko mraza in snega; v prvi polovici tega meseca ne bo toliko oblačnih dni kakor pretekli mesec; v drugi polovici pa bo huji mraz kakor v prvi“. Če ne bo tako, bo pa drugač. — Draga pravda, ki jo ima dr. Ryger v rokah, teče sedaj v Holešavi na Marskem zavoljo — ene prepelice! „Orlice“ pravijo, da utegne enaka biti tisti v Hustopelu zavoljo petelina, po kteri je več rodovin prišlo na beraško palico in je sindik izgubil službo.

Listnica vredništva. Gosp. $\alpha + \beta = 50$. — Gosp. B. Rog. v Celji: Le pošljite v pregled. — Gosp. **P.** v Beču: Zgodí se po pravični želji Vaši. — Gosp. Mart. Kraš. v Pand.: Bolezen Vašega žebeta je ta, da vhaja bincelj naprej, kite kopitne in nadkopitne kosti so skrajšane, stranski vezki binceljnovega člena pa raztegnjeni in oslabljeni — zato, ker je mlado živinče bilo prezgodaj vpreženo. Dvakrat na dan je treba nogo po pol ure kopati s toplo (pa ne prevročo kuhano) vodo lanénega semena, da se tudi kite zmehčajo. Ako pa bincelj prav zlo vhaja naprej, se mora v plošče ali šine djati in sicer v take, ki so bile po zdravi nogi upognjene, da se lepo prileležejo; povijejo se pa s širokim trakom čez bincelj; vsaki dan se mora noga enkrat odvezati in kopati z gori imenovano vodo, pa potem zopet ovezati. Da živinče mora pri miru biti, se razume samo po sebi. — Gosp. J. V. v K: Istrske povesti, prosimo, da jih še smemo obdržati; znabiti da se rabi pri nas narodna zbirka. — Gosp. Oz. D. v Ž. K: Ali Vam velike živinozdravniške bukve niso predrage, ker veljajo 3 fl. 50 kr.? Prosimo odgovora. — (Popravek.) „Slovenec“ veljá za četrt leta 1 fl. 70 kr., ne pa 1 fl. 40 kr.

Dnarni zapisnik Matičini.

(Dalje.)

Prenesek iz 52. lista l. „Novic“	8105	gold.	84 kr.
Gospod Skubic M., dekan v Semiču, kot ustanovnik	10	„	— „
„ Pleško France, kaplan v Semiču, za let. donesek	2	„	— „
Po gosp. Vojtehu Candolini-u iz Kostanjevic so poslali kot ustanovniki:			
Gospod Ivan Irkič, c. kr. notar na Krškem	10	„	— „
„ Hribar Vatroslav, župan v Jesenicah	10	„	— „
„ Markič Matevž, kapl. v Kostanjevici	10	„	— „
za letni donesek:			
„ Majntinger Ivan, c. k. uradnik . .	2	„	— „
„ Koderč Miha, trgovec v Krškivasi	2	„	— „
„ Pihler Jože, c. kr. oskrbnik v Kostanjevici	2	„	— „
„ Bele France, c. k. preglednik v Kostanjevici	2	„	— „
„ Salcer Ivan, c. kr. gojzdnar v Kostanjevici	2	„	— „
„ Šetinec Franjo, trgovec v Kostanjevici	2	„	— „
„ Eksel Dragotin, trgovski opravilnik v Kostanjevici	2	„	— „
„ Macun France, c. k. aktvar v Kostanjevici	2	„	— „
„ Melher Ant., nadgojzdnar v Jesenicah	2	„	— „
„ Candolini Vojteh, c. kr. pristav v Kostanjevici	2	„	— „
„ Gerdesič Jože, c. kr. aktvar v Kostanjevici	2	„	— „
Skupaj	8169	gold.	84 kr.

(Dalje prihodnjič.)

V Ljubljani 26. decembra 1864. Dr. Jer. Zupanec.

Kursi na Dunaji 3. januarja.

5 % metaliki 72 fl. — kr. Ažijo srebra 14 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 80 fl. — kr. Cekini 5 fl. 47 kr.

Loterijne srečke:

V Trstu 31. dec. 1864: **21. 72. 80. 67. 87.**
Prihodnje srečkanje v Trstu bo 14. januarja 1865.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.